

# μπάτσος

Παρασκευή, 21 Οκτωβρίου 2016  
6:16 μμ

## Σημασία

Κτύπημα με την παλάμη διδόμενο ως ποινή στο πρόσωπο κάποιου.

### Μπατσάκι

Αντίθετα το υποκοριστικό μπατσάκι είναι ελαφρότατο κτύπημα δίκην θωπείας, σαν χάδι συνοδευόμενο και με ανάλογα σχόλια. "**Κερατούκλη πόσα ξέρεις!**", " Δες την πόσο μεγάλωσε"



Γιούνκερ σε Τσίπρα: «Κερατούκλη, Άλλα είπες στα αγγλικά, άλλα στα ελληνικά»

**Μπάτσος** είναι Κατά συνεκδοχή και ο **χωροφύλακας**<sup>[1]</sup> και τώρα πια ο **αστυφύλακας** = βλ ετυμολογία. Θηλ. μπατσίνα (νεολογισμός).



### μπασκίνας

Για το συνώνυμο του «μπάτσου»: το «μπασκίνας» διετυπώθη ότι προέρχεται

1. από τα τούρκικα και συγκεκριμένα από τη λέξη *baskin*=αιφνίδια έφοδος, ντου της αστυνομίας. ([slang.gr](http://slang.gr)) από την άποψη που είχε αρχικά ο [Τριανταφυλλίδης](http://www.trianafyllidis.com) και αντέγραψαν οι υπόλοιποι.

Ανάλογα σχηματίστηκε και το **τραμπούκος** από το ιταλικό **traboccare** :εισβάλλω χωρίς την αδεία αλλά ίσως με την ανοχή της αστυνομίας.

2. Δες και το 145 και το [sozluk.net](http://sozluk.net) που μάλλον συμφωνούν.

3. μπασκίνας ο (ουσιαστικό) [ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ :μπασκίν (τουρκ. λ. baskin= ανώτερος) -ας] ο χωροφύλακας.  
[livepedia.gr](http://livepedia.gr)

4. Λένε οτι το ΜΠΑΣΚΙΝΑΣ προέρχεται απο το ΜΠΑΣ ΚΙ ΕΙΝΑΙ ΕΔΩ ΜΠΑΣ ΚΙ ΕΙΝΑΙ ΕΚΕΙ που λεγαν μεταξύ τους οι τότε χωροφυλάκοι οταν ψάχναν κάποιο καταζητούμενο. Άποψη που είναι τουλάχιστον φαιδρή και ανάξια διαψεύσεως.

5. Κατά την δική μου άποψη από το **bascinet** .

Για πλήρη ανάλυση δες [κράνος](#) για το επίσης συνώνυμο **σταυρωτηδες** δες [σταύρωση](#) σελ. 4.

Ειτε από το αγγλικο **buskin** (προφ. Μπασκιν) ίσως από το ρήμα **busk** "περιφερομαι ως πειρατής" που πηρε και μεταφορικη εννοια στα 1841, για ανθρώπους με περιπατητικη διαθεση. Το **Busker** παρετυμολογηθηκε από **buskin** με την σκηνογραφικη σημασια (όπως κοθορνος) .

### ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Η ορθή γραφή είναι **baskin** και όχι **baskin** όπως την αναφέρουν όλοι. Το **I** δεν πρέπει να έχει τελεία από επάνω.

Το **I** αυτό προφέρεται σαν κατι μεταξύ **i** (big) και **u** (bug) [ακουσον](#)





Μπάτσος του Quino!



Ξενόγλωσσα  
Αγγλικά



wiseGEEK

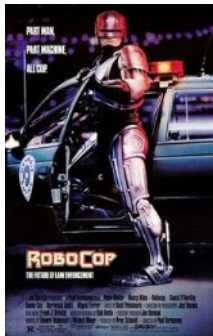
## Cop

Προφ. Κάπ



Ο όρος απαντά απο 1859 ως σύντμηση του copper < to cop < MFr. Carer (πιάνω ,συλλαμβάνω) < Λατ. Carere Από όπου και το αγγλικό και γαλλικό **capable** και το Ιταλικό **carace** :ο **καπάτσος**, αυτός που **πιάνει** πουλιά στον αέρα.

Πβλ. «το **έπιασες**;» : το αντελήφθης; ή «**Συνέλαβε** την ιδέα να ...» ή «»



RoboCop, φανταστικός ηρωας ιστοριων επιστημονικης φαντασιας, υπηρετει ως μπατσος στο Detroit .

**Police man** εξελληνίστηκε σε πολίσιμαν, παρατονίστηκε σε πόλισιμαν, μάγκεψε και έγινε πολιτσμάνος (\*). Ο τσιτακισμός του «c» σε «πολι**τσ**μάνος» έγινε με επίδραση του Ιταλικού **polizia** (πρφ. Πολιτσία: αστυνομία) από το ελληνικό πολιτεία. Ο παρατονισμός σε πόλισιμαν μπορεί να οδηγήσει στο αγγλικό **polish man** : λούστρος, χαρακτηρισμός ασυνήθιστος για αστυφύλακα. Ο προτιμητέος για μπάτσους είναι «**γουρούνια, δολοφόνοι**».



(\* ) κατά τα Βραχμάνος, μουσουλμάνος, σαμάνος, δραγουμάνος

**Γαλλικα**



## Flic

Λέξη της αργκό. Από το 1510 =νεαρός, αγόρι. Από το 1828 μπάτσος, αστυφύλακας (Parent-Duchâtelet, De la prostitution dans la ville de Paris, I, 137 ds Fr. mod. t. 15, p. 199). Η φωτογραφία από το έργο του 1988 "Μην ξυπνάτε ένα μπάτσο όταν κοιμάται" με τον Alain Delon στο ρόλο του Commissaire divisionnaire Eugène Grindel.

Παρατηρούμε πως Όρος flic καλύπτει συλλήβδην όσους υπηρετούν στην αστυνομία

## Ιταλικά



**pizzardone** μεγάλη μπεκάτσα < becco = ράμφος pizzicare =τσιμπώ. Στην αργκό σημαίνει αυτός που τσιμπάει (δηλ. συλλαμβάνει, τσακώνει) πβλ. φρ της ελλ αργκό μας **τσάκωσαν**, μας **καναν τσιμπιτούς**. Στην εικόνα από την Stampa με τίτλο "ενας σούπερ μπατσος για το ιστορικο κεντρο"

"Per il centro storico un Super pizzardone"

Η επιστημότερη λέξη είναι **poliziotto**

Πβλ. Και τον μουσικό όρο **pizzicato** πιτσικάτο: τσιμπιτό που ισχύει στο παίξιμο εγχόρδων.

## Εγκυκλοπαιδικά

Ο μπάτσος (χαστούκι) ήταν απαραίτητο στοιχείο της ανακριτικής μεθόδου όλων των παρελθόντων ετών. Παροιμιώδες το **χωροφυλακίστικο χαστούκι**.

Επειδή έχει και διαπομπευτικό (προσβλητικό) χαρακτήρα, ανεξάρτητα από τον πόνο που δημιουργεί, αποτέλεσε έμμεση πρόκληση για μονομαχία.

### Το όνομα του συνόλου των μπάτσων

Όλοι οι μπάτσοι συγκροτούμενοι σε σώμα ονομάζονται αστυνομία. Το σώμα ονομάζονταν με το παράλογο όνομα «Αστυνομία Πόλεων», που ενε παλιλλογία αφού το πόλις: άστν. Οψίμως το κατάλαβαν και το άλλαξαν σε «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ» και συνοπτικός η «ΕΛ.ΑΣ.», μιμούμενοι τον «Ε.Λ.Α.Σ.» (Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός). Στην ΕΛ.ΑΣ. Συμπεριλήφθη και η χωροφυλακή. Αυτό σημαίνει ότι τα χωροφυλακίστικα χαστούκια έγιναν μπάτσοι.

## Ετυμολογία

### Μπάτσος (ραπισμα)

από το ύστερο λατινικό battere κτυπώ = το κύπημα. Από την ΙΕ ρίζα πατ απ όπου και το Ελλ. Πατώ > πατούμενο, πατούσα, μονοπάτι .

Το **battere** είναι ρίζα για το Αγγλικό **battle** και το Γαλλικό **bataille**, **batton** και το Ιταλικό **Bastone** > μπαστούνη., **battuta**: χαρακτηριστική φραση ηθοποιου μεσα στο σεναριο .

από το **baculus** ραβδί, βέργα, βίτσα.<sup>480</sup>

Είναι συγγενες με το αρχ ελλ ουσ βάκτρον> βακτηρια

Κατά την αποψη μου το μπάτσος (αστυφύλακας) από λατινικο **baculus** που είναι υποκοριστικό του **băcillum** , i, n. (**băcillus** , i, m., Isid. Orig. 20, 13, 1)

I. a ραβδί, βέργα, βίτσα , Cic. Fin. 2, 11, 33; id. Div. 1, 17, 30 dub.; Varr. R. R. 1, 50, 2; Juv. 3, 28. —

II. Ειδικότερα , το ροπαλο ή ραβδι των λικτόρων "anteibant lictores, non cum **bacillis**, sed cum fascibus," Cic. Agr. 2, 34, 93.

Οι λικτορες ηταν οι αστυφυλακες και σωματοφυλακες της Ρωμαικης εποχης. Υπενθυμιζω ότι η προφορα του «c» στα Λατινικα ποικίλει : η κλασική λατινική το προφέρει «κ» όπως στο κηπος και ο bācillus προφέρεται μπάκιλλους βάκιλλος. Τα εκκλησιαστικά Λατινικά το «c» το προφερον αλά Ιταλικά: ως «τς», όπως τσιγάρο, ετσι ο bacillus προφερεται μπάτσουλος και κατα συγκοπήν μπάτσους και κατά εξελληνισμόν μπάτσος.βλ. 218.167

Ο εξελληνισμος προηλθε από τη φράση: «θα σου δωσω [ένα] μπάτσους» . Το μπάτσους εξεληφθη ως αιτιατική πληθυντικού του ανύπαρκτου μπάτσος. Και ετσι κατ'οικονομιαν δημιουργηθηκε ο μπάτσος.

Πρὸς τούτους ἡγοῦντο τοῦ Ῥωμύλου πελέκεις δυοκαίδεκα πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν γυπῶν, ὧν εἶδεν ἀρχόμενος θεμελιοῦν τὴν πόλιν.9904.4

Οι πελέκεις σε πακετο με τις ραβδους δεμενενες με fascia (φασκιά) α



Το c οταν ακολουθει μετα e,i, ae, σε προφέρεται δασύ τς ο Μπάτσος (ράπισμα) πως το ch στο Αγγλικό church

Ετσι certus τσέρτους: βεβαιος , cibus τσίμπους: τροφή (συμπόσιο, τσιμπούσι)



Στη βικτωριανή εποχή, η αστυνομία του Λονδίνου χρησιμοποιούσε ρόπαλα περίπου ένα πόδι μακριά που ονομάζονταν γκλοπ. Σύμφωνα με την on-line Ετυμολογία Λεξικό, το όνομα αυτό καταγράφεται για πρώτη φορά το 1848 στην αμερικανική Αγγλικά ως αργκό για « λοστός για διαρρήκτες ». Η έννοια "club αστυνομικού» καταγράφεται για πρώτη φορά το 1856 Το γκλομπ ενήργησε ως «συμβολο εντολής» του αστυνομικού όπως το περιβραχιόνιο που φορούσαν παλαιότερα οι αστυφύλακες ως ένδειξη ότι είναι εν υπηρεσία .

Πολλες φορες το οργανο δινει το ονομα στον χειριστη: πβλ. Κονταρατος, Αλη Τσεκούρας, οι ματσουκάτοι, σπαθάριος, κλπ.βλ. λ. φάντης [με] μπαστούνι.

Ο μπάτσος κατά συνεκδοχην είναι αυτός που φερει μπάτσον δηλ. ραβδί, γκλομπ (club), ο ραβδουχος, ο αστυφυλαξ.

Παλιότερα ακούγονταν η λέξη «μπάτσα» για το χαστούκι π.χ. «θα σου δώσω μια μπάτσα» . Κάποτε ήταν μπατσιά, δηλαδή κτύπημα με το μπάτσον, όπως λέμε μια καμτσικιά, μια μπαστουνιά, μια σπαθιά.



Οι Γάλλοι το ίδιο γκλοπ το λένε bâton (προφέρεται μπατόν) . Στα ελληνικά χρησιμοποιούμε το ορο **μπατόν σαλέ** για ένα αλμυρό αρτοσκεύασμα (Bâtons salés, αλμυρά μπισκοτάκια τυριού) που συνοδεύει οινοπνευματώδη ποτά.

Διαβασα μια αλλη εκδοχη ότι το “μπάτσος” προερχεται από το τουρκικό **baç** που σημαίνει αστυνόμος, φοροεισπράκτορας. [ΠΗΓΗ](#)

Όμως από το [www.sozluk.net](http://www.sozluk.net) μαθαινουμε πως το τουρκικό **baç** θα πει :

1. χρήματα προστασίας.
2. Οθωμανική ιστορ. Φόρουσ , δασμός.

Και την γελοιωδέστερη: **μπάτσος**, ονοματοποιία λόγω του ήχου (**μπατς**) που προκαλεί.

### Φράση:

**ΤΟΝ ΕΧΟΥΝΕ ΤΟΥ ΚΛΩΤΣΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΠΑΤΣΟΥ** τον θεωρούν αξιο για κλωτσίες και ραπίσματα. Τον περιφρονούν.

## Συνώνυμα

Στην ετυμολογία των διαφόρων συνωνύμων παρατηρούμε ότι στις περισσότερες φορές ένα ειδικό κτύπημα με κάποιο μέσον παίρνει γενικότερη, επεκτεινόμενη σημασία.

### ○ **Ράπισμα**

**ράπις, -ίδος, ή** \*ράβδος, «ραβδί», «βέργα» δωρ. ('Επίχ.) βελόνη\* (πβ. *ράφης*), *ράπιζω* \*κτυπῶ τινα διὰ ραβδίου, ραβδίζω, μαστιγῶνω, δέρω\*, ὁμ. *χρῦσό-(ρ)ραπισ, -ίδος, ὁ, ή* \*ὁ ἔχων χρυσὴν ραπίδα, τ.έ. ράβδον\* (ἐπίθ. τοῦ Ἑρμοῦ), *ρόπαλον*, τὸ \*ὄ,τι καὶ νῦν, ρόπαλον, ράβδος ἰσχυρὰ μὲ παχύτερον τὸ ἐν ἄκρον\*, *ρόπτρον*, τὸ \*ὄ,τι καὶ νῦν, ρόπτρον, ρόπαλον, βακτηρία· μικρὸν τύμπανον, εἶδος μουσικοῦ ὄργανου τῶν Κορυβάντων κ.τ.τ.\*, ὁμ. *καλα-ῦρον, -οπος, ή* \*ράβδος ποιμενική\* (δὲ ἰδέ), ἐκτετ. β. : ὁμ. *ῥῶψ*, γεν. *ῥῶπος*, ή, ἐν χρήσει μόνον ἐν τῷ πληθ. *ῥῶπες*, αἱ \*θάμνοι, χαμόκλαδα, φρύγανα, ξηρὰ ξύλα πρὸς καῦσιν\*, ὁμ. (ἰων.) *ῥωπήιον*, τὸ \*λόγμη· ἐν τῷ πληθ. θάμνοι, χαμόκλαδα\* : ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ή λ. *ράβδος* (ἀν προέρχεται ἐκ τοῦ \*μῆρδος), δὲ ἰδέ, συγγ. τοῖς : ἀρχ. σκανθ.-ισλ. *orf*, νεογερμ. διαλ. *Worb* =ή λαβή τοῦ δρεπάνου (\*μῆρ-), ἴσως καὶ λατ. *verpēs* θηλ. πληθ.=εἶδος ἀκανθώδους θάμνου (ἀν πρόκειται περὶ ἀνομ. ἐκ τοῦ \*ντεργēs)· ρ. \*μερ-ρ-, \*μερ-ρ- =στρέφειν· προσέτι βλ. τὰ ἔχοντα διάφορον σημ. : *ῥάπιω, ῥέπω*.

196

Υμνος της Μ. Παρασκευής

Σήμερα κρεμάται επί ξύλου ο εν ύδασι την γην κρεμάσας.  
Στέφανον εξ ακανθών περιτίθεται ο των Αγγέλων Βασιλεύς.  
Ψευδή πορφύραν περιβάλλεται ο περιβάλλων τον ουρανόν εν νεφέλαις.  
**Ράπισμα κατεδέξατο ο εν Ιορδάνη ελευθέρωσας τον Αδάμ.\***  
Ἦλοις προσηλώθη ο Νυμφίος της Εκκλησίας.  
Λόγη εκεντήθη ο Υιός της Παρθένου.  
Προσκυνούμεν σου τα Πάθη, Χριστέ.  
Δείξον ημίν και την ένδοξόν σου Ανάστασιν.

\*)Αυτό κατά την χριστιανική αντίληψη σημαίνει : "Δέχτηκε **ράπισμα**, εκείνος που στον Ιορδάνη (διὰ τοῦ βαπτίσματός του) ἐλευθέρωσε τὸν Ἀδάμ ἀπὸ τὸ δεσμὸ τῆς ἀμαρτίας". Η τακτική των τραγικών αντιθέσεων είναι συνήθης στην εκκλησιαστική υμνολογία. Πβλ. τα [κυμματι θαλασσης](#), [Αντί του μάννα χολήν](#) κλπ. Κατά τον Ησύχιο **ραπίζει** =σκώπτει, παίζει, μαστιγοῖ, τύπτει αλλα **ραπίδες** είναι και υποδήματα και περοναι.

ράπιζω ρά^πιζω, ραπίς to strike with a stick, to  
ράπις ρά^πίς, ίδος, ή, = ράβδος.

Ομοιοχη : ραφίς ρά^φίς, doris ραπίς, ίδος, ή , ράπτω

Σήμερα το ράπισμα κατήντησε ανόργανο και αφορά κτύπημα με σκέτη την παλάμη στο πρόσωπο. (χαστούκια, κολαφος, καρπαζιά)

### ○ **Καρπαζιά**

Κτυπημα με μαστιγιο από το τουρκ, **kirbaç** = κουρμπάτσι =μαστιγιο> κουρμπασιά .  
Σημερα λεγεται το κτυπημα στο σβερκο με την παλαμη.

Συνηθίζονταν να δινεται μια **καρπαζιά** για το "με γειά", μετα το κουρεμα.

Κατάλοιπο του ενταξιακού κουρέματος στα ιπποτικά τάγματα. Βλ. [Σφαλιάρια](#)

Στην Ιστορία του, ὁ Ἄτταλειάτης αρνεῖται τον ρωμαϊκό ορισμό της ελευθερίας.

Πραγματικά ελεύθεροι, ἔγραφε, δεν είναι εκείνοι πού αποκτούν την ελευθερία τους μ' ένα χρυσό δαχτυλίδι **και ένα ράπισμα στ' αφτιά** (αναφορά στο παλαιό

τελετουργικό της χειραφέτησης), αλλά όσοι είναι απαλλαγμένοι από το φόβο των φόρων  
(Ατταλειάτης. 284.6-9).

### Παράγωγο

**Καρπαζοεισπράκτορας.** Ταπεινό και δουλικό πρόσωπο που εισπράττει καρπαζιές από τους ισχυρούς. **Άνθρωπος της καρπαζιάς.** Χαρακτηριστικός τύπος ο Χατζηαβάτης.

### Αναφορά

παῖρτέ τον καὶ κρεμάστε τον, ἔντα μοῦ τὸν θεωρεῖτε,  
ἐπαῖρτέ τον τοῦ μαχαλλᾶ μὲν τὸν ἀλῆκοτεῖτε.  
Καὶ κεῖ χαμαὶ Ἰζορλάτισεν ἔν ἔθελε νὰ πάη,  
ἔτσο ἦτον τὸ κισμέτιν του μίαν **κουρπατζίαν** νὰ φάη.  
Ἐπῆράν τον καὶ ἴστησάν τον, καρτσὶν ἴποῦν ἡ φουντάνα,

9453.88 - Ἀσμα Χουσεῖν Ἀγά του Παφίου - Δημοτικό Κύπρου

### ○ Κόλαφος

Απαντάται στα ευαγγέλια Βλ Αναφορά [#1](#)  
Σημαίνει ράπισμα αλλά στη σημερινή δημοσιογραφική γλώσσα :την συναντάμε με ταφορική εννοια στη φράση « Η απάντησή του υπήρξε **κόλαφος** για την Κυβέρνηση » .  
Τουτέστιν προσβολή.  
30/9/2013

★ **Κόλαφος** για τη δομή και τη λειτουργία της Χρυσής Αυγής είναι το πόρισμα του αντιεισαγγελέα του Αρείου Πάγου Χαράλαμπου Βουρλιώτη.  
ΝΕΟ ΑΠ ΤΑ ΝΕΑ

### ○ Μπούφλα

Φράγκικο bufet: "ραπίζω η γρονθοκοπώ" υποκοριστικό του "κτύπημα", ράπισμα, ριπή ανέμου, τράκα μαστιγίου.

### ○ Ξανάστροφη

Ειδική μορφή χαστουκιου από το εξανάστροφα,δηλαδη δια του **οπισθέναρος** <sup>1083.85</sup> , με την εξωτερικη πλευρά της παλαμης.  
Απαντάται και ως **ανάποδη**.

### ○ Σβερκιά

Κτύπημα στο σβέρκο, στον τράχηλο, λέξη που χρησιμοποιούσαν οι παλαιότεροι, τώρα εκτοπίστηκε από την καρπαζιά. Αδίκως βεβαία γιατί απέδιδε ορθά τη θέση του κτυπήματος.

Γεωργίου Σουρή ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΜΟΥ σελ. 72

Κανείς φίλος λόγο νά μη μ'άπαγγειλη,  
κι' άν'στο νου του τέτοιο έγκλημα περάσει,  
νά τόν σακατέψουν'στις **σβερκιάς** οι φίλοι,  
κι' είθε τη 'μιλιά τον'στη στιγμή νά χάσει.

### ○ Σκαμπίλι

Ο Μπαμπινιώτης το ετυμολογεί από το τουρκικό **iskambil** που ήταν ένα παιχνίδι με τραπουλόχαρτα! Εδώ γελάνε!

Όμως **scambiare** στα Ιταλικά σημαίνει αλλάζω, μεταβάλλω. Είναι πιθανή και η έννοια



του σωφρονισμού και της αλλαγής νοοτροπίας. Η ενταξη στο ιπποτικό ταγμα ή τον στρατο να συνοδεύονταν και από ένα ενταξιακό **σκαμπίλι**. Φυσικά προηγείται η κουρά. Βλ. [Καρπαζιά](#).

Συγγενείς απειλές: Θα σου αλλάξω τα φωτα, θα σε διορθώσω, σου κοψω το βηχα, θα σε συγυρισω, θα σε φτιάξω κα.

### ο Σφαλιάρρα

Από το Ιταλικό **sbagliare** = "κάνω λάθος", (ίσως συγγενές με το σφάλω\*) και το τίμημα η σφαλιάρρα ή από το επίσης Ιταλικό **sfogliare** = ξεφυλλίζω, αφαιρώ ή γυρίζω τα φυλλα. Από το ίδιο ρημα η **σφολιάτα** =φυλλο ζαχαροπλαστικής. Η συμβολική σημασία της ιπποτικής **σφαλιάρρας** (βλ. [Η ΣΦΑΛΙΑΡΑ ΤΟΥ ΙΠΠΟΤΗ](#)) το κτυπημα στο κεφαλι του νεοφύτου ιππότη, υποδήλωνε την αλλαγή κεφαλής (δηλ. νοοτροπίας).

(\*)Ως αντιδάνειο άλλαξε το "sba" σε "σφα" με επίδραση από το αρχικό ελληνικό "σφάλμα".

### ο Τύψις

Κν τυψη πληθ. τύψεις =κτυπηματα από το τύπτω.(από όπου το τύπανον ή τύμπανον, ο τυπος, ο τυπικός,το ρ τυπωω, ο τυπογραφος κα.)

Σήμερα λεγεται μονο με μεταφορικη έννοια, για τα κτυπηματα της συνειδησης : **οι τυψεις του συνειδότος**.

### ο Φούσκος

Η σημασία γνωστή: είναι συνώνυμο του χαστούκι, η ετυμολογία είναι όμως σκοτεινή. Από την αρχ ελληνικη **φύσκη**, ή, (φυσάω)  
Α.το παχυ εντερο ιδιως ως παραγεμισμενο με καποιο μειγμα (λουκανικο, γαρδουμπα, μουρταδελλα κλπ) γενικη "φύσκη" Ar.Eq.364, Pherecr.45; pl. "φύσκαί" Cratin.164 (troch.); nom. sg. "φύσκη" Eub.63.6 (anap.), Δωρικο: **φύσκα** ίσως και παρωνυμιο:κοιλαράς, ο φουσκας, ο φουσκωμένος.  
II. Φλύκταινα (δερματολογια) (ονομαστικη : φύσκα).φουσκάλα:η μεγάλη φουσκα.

Στην ΝΕ φούσκα είναι η φουσαλίδα και μεταφορικως η αερολογία (πχ. Η Φούσκα του Χρηματιστήριου). Υποκοριστικό φουσκίτσα, φουσκάλα.

Και στο Ναυτικό λεξιλόγιο το σχοινένιο μπαλόκι που μπαίνει στα πλευρά του πλοίου για προστασία από πλευρικά κτυπήματα. Όλα αυτά δεν συνδέονται με το ράπισμα.

### Ετυμολογία

Ο Τριανταφυλλιδης διερωταται, ο Ανδριώτης το αγνοει, ο Μπαμπινιωτης από το φουσκα χωρις καμια εξηγηση. Ο Φυτράκης <sup>1136</sup> από το φουσκα ομοιως. Σωστοτερος ο Φλώρος <sup>441</sup>:

**φούσκος** ό, μπάτσος, ράπισμα. Ή λέξη άπαντα στίς Άσσιζες (73,3): «*Εάν εις άνθρωπος άγγριστή μέ τόν σεργέντην (4) του... μίαν φουσκίαν*». Ή λέξη είναι λατινική: **fuscus**, α, um (=μαύρος, σκοτεινος). Από τη ρίζα: dheusk-, επομένως **φούσκος** είναι τό μαύρο σημάδι πού προξενεί τό ράπισμα, το **μελανιασμα**, ο **μώλωψ**. \*

Το **fuscus** απαντα συχνα στον Κικέρωνα, τον Βιργίλιο, στον Πλινιο στον Κουιντιλιανό κα.(Gaffiot)

\* Ως μαθητής και έφαγα και είδα να δίνουν άπειρα χαστούκια δεν είδα όμως κανένα να μελανιάζει από τα χαστούκια.

## Μια άλλη παρατήρηση

Κανένα συνώνυμο με το πλήγμα δεν παίρνει την ονομασία από το αποτέλεσμα όπως εδώ ο φούσκος, η μελανιά. Όλες οι συνεκδοχές προχέονται από τον τρόπο (ανάποδη, ξανάστροφη, και ντιρέκτ, απέρκατ από το upper cut ) ή από το μέσο με το οποίο επιφέρεται το κτύπημα (καρπαζιά, καμτσικιά, ράπισμα, ξυλιά, μπουινιά, κλωτσιά, κουτουλιά, κεφαλιά κλπ.)

Άκουσε και το το γαμοτραγουδο [ΕΠΑΝΤΡΕΥΑΝ ΕΝΑ ΓΕΡΟ](#) όπου το αμίμητο υβριστικό: «μπα! κατρουλοκανατιά, φατιά, σκατιά, κλανιά, γαμιά, τριψοκωλιά, μπουινιά, κλωτσιά, τρικλοποδιά, σφιχτοκωλιά, τσιριμουινιά, κοψοχροινιά, μπουμπουναριά, καρεκλοποδαριά να σου ρθει».

Μονον ως συνεκδοχη από καποιο αμαρτυρητο «τον εκανα φουσκο» δηλ τον εκανα μαυρο στο ξυλο. Και όπως η φραση «τον εδεσα στο ξυλο» παρεφθαρη σε «τον εδωσα ξυλο» και μετά «του εδωσα ξυλο» ετσι και η φραση «τον εκανα φουσκο[απο τα κτυπήματα]» παρεφθαρη σε «τον εδωσα φουσκο» .

Πβλ. *Ὁ ἄδης Λόγε συναντήσας σοι, ἐπικράνθη, βροτὸν ὄρων τεθεωμένον, κατάσικτον τοῖς μῶλωσι, καὶ πανσθενουργόν, τῶ φρικτῶ τῆς μορφῆς δέ, διαπεφώνηκεν.*  
Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ ΘΡΗΝΟΥ

Οι μώλωπες με την μορφή στιγμάτων δεν γίνονται από τα χαστούκια αλλά από το φραγγέλιο.

Ανατρέχω στους ξενόγλωσσους ετυμολόγους:

Το Ιταλικό **fusto** από το Λατινικό **fustus** μπαστούνι.

(ίσως συγγενές με το **festuca** βέργα, από το θέμα FEST ). Η **festuca** είχε την ειδική σημασία **βέργας** για τιμωρία των κακών στρατιωτών ή αυτών που εγκατέλειπαν την σημαία.

DIZIONARIO ETIMOLOGICO ONLINE

Εύκολα, από παράκουσμα, το φούστο μπορεί να γίνει φούσκος με επίδραση και από το φούσκωμα (όχι μαύρισμα, ούτε μελανιά ή μωλωψ αλλά πρήξιμο) πβλ. Τον έκαναν τουλούμι, τούμπανο, τόπι στο ξύλο.

## Αναφορές

Έχω μια προφορική μαρτύρια για απειλή προς μαθητή υπό καθηγητού : "σου δίνω ένα **φούσκο** που παίρνεις 200 στροφές το δευτερόλεπτο και μετά, σούρνωντάς σε σα σκυλί, σε πάω στο γραφείο και μετά σου δίνω μια κλωτσιά και σε πετώ έξω απ'το σχολείο" με έκδηλα τα στοιχεία της διαπόμπευσης, αλλά και της νοτροπίας των τότε διδασκόντων.

### ○ Χαστούκι

- Ο Μπαμπινιώτης το αναφέρει ως άγνωστου ετύμου.
- Η ΙΕ ρίζα είναι ΧΝΤ = κτυπώ φονεύω από όπου το λατινικό HASTA = ακόντιο , ράβδος και ρόπαλο. Όπως η **ραπίς** δημιούργησε το ράπισμα έτσι και η HASTA (πρφ χάστα) δημιούργησε το χαστουκίζω και το χαστούκι. = κτύπημα με το ραβδί και κατ'επέκταση κάθε λογής κτύπημα.
- Μεταφορικά χαστουκι λεμε και κάθε πλήγμα, αντιξοοτητα της τυχης, που ενεπνευσε τραγουδοποιους :  
Απ' τη ζωή μου τη φριχτή  
Μέχρι τα τώρα είχα δεχτεί  
Τόσα **χαστούκια** μαζεμένα  
Μέρα καλή δεν έχω δει  
Μού `λειπε μόνο δηλαδή  
Ένα **χαστούκι** κι από σένα  
Το **χαστουκι**

Κι αν η μοίρα μας ταράζει στα **χαστούκια**  
Κι αν στα μάγουλα το δάκρυ κάνει λούκια  
Κι αν τα τρώμε μέχρι φράγκο στα μπουζούκια  
Και στην ψάθα κακομοίρηδες ψοφάμ'  
Σερσέ λα φαμ, σερσέ λα φαμ

- ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ - Σερσέ λα φαμ
- Αλλά κυριολεκτικά
- Πβλ. Το παλιό ρεμπέτικο του 1927 «τα παιδιά της γειτονιάς σου με πειράζουνε»  
Θα τα πιάσω να τα δείρω τα μπαγάσικα  
Να τα δώσω δυο **χαστούκια** να 'ναι χάσικα. <sup>1092.111</sup>

Σημασία: ΗΑΣΤΑ ακοντιο από το χάζω κρατώ ή το χάω τρυπώ, Σημειώνει και πλειστηριασμός γιατί οι στρατιώτες κρεμούσαν παν σε ένα δορυ τα λαφύρα που εκπλειστηρίαζαν.

## Τραγούδι

Τούτοι οι **μπάτσοι** που 'ρθαν τώρα  
Τι γυρεύουν τέτοιαν ώρα ;

Ήρθανε να μας ρεστάρουν\*,  
και τα ζάρια να μας πάρουν.  
Μάγκες πιάστε τα γιοφύρια  
**Μπάτσοι** κλάστε μας τ' αρχίδια.

Ρεμπέτικο του 1928

- \* Να μας αρεστάρουν ήτοι να μας συλλάβουν από το ιταλικό arrestare  
[ΗΧΗΤΙΚΟ](#)

<http://youtu.be/ft2mqDsjFrM>

Τα ζάρια μου τα κούνησα και ήρθαν εξη-πέντε  
Πάλι οι **μπάτσοι** τη γωνιά τους πάει πεντε-πεντε\*  
ΗΣΟΥΝΑ ΞΥΠΟΛΗΤΗ - Ρεμπέτικο του 1910.

- \* Ίσως το σωστό είναι τρεις και πέντε ή τρεις και μια. Απαντάται και ως "έξι κι ένα", "τρεις και πέντε" όλες οι μετρήσεις αφορούν επανειλημμένες επισκέψεις στον απόπατο (τον πήγε τρεις και μια) , λόγω διάρροιας ένεκα φόβου. Η πλήρης φράση: Ο φόβος του τον πήγε τρεις και μια φορές στον απόπατο. Βλ. και [ρουιτί](#) .  
Το " του πήγε ..." που είναι λανθασμένο.

## Ποίηση

-Έναν μαντήλιν κέντα μου στο στήθος μου ν' απλώσω  
τζαι πόσα κάμν' ο κόπος σου εγιώ να σε πκιερώσω.  
- Εν έχω χάροντα τζαιρόν μαντήλιν να κεντήσω  
η μάνα μου με καρτερά έσσω μου να γυρίσω.  
Τον **πάτσον** της τον έδωκεν πονεί την τζεφαλήν της  
τζ' η μάνα μεσ' στα κλάματα της κόρης της λαλεί της:  
- Κέντα του κόρη, κέντα του πέρκιμον τζαι χορτάσει  
βάρτου την μαυροθάλασσαν με το καραβοστάσιν.

Η Λυερή τζ' ο Χάρος - Δημοτικό Κύπρου

[ΗΧΗΤΙΚΟ](#)

## Φράσεις

**Μπάτσοι, γουρούνια, δολοφόνοι!**

Αφορά τους αστυφύλακες κυριως των ΜΑΤ.

## Και με τον αστυφύλαξ και με τον χωροφύλαξ

Παρωδία λαϊκής φρασεολογίας για διακωμώδηση των δειλών και υποτακτικών πολιτών που φοβούνται και τον ίσκιο τους.

Ανάλογη εμφυλιακή "και στ' αντάρτικο ψωμί και στο στρατό χαμπέρι"

## Αναφορές

---1---

Καί ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ **κολαφίζειν** αὐτὸν καὶ λέγειν αὐτῷ· Προφήτευσον ἡμῖν τίς ἐστίν ὁ παῖσας σε. καὶ οἱ ὑπηρέται **ράπισμασιν** αὐτὸν ἔβαλον.

Κατά Μάρκον 14.65

Η ὅλη διαδικασία θυμίζει το παιχνίδι που λέγεται **μπιζ**.

Το παιχνίδι αυτό είναι αρχαιότατο και το όνομά του ήταν «**κολαφίζειν**» :

Βάζουν κλήρο για να δουν ποιος θα τα φυλάει. Εκείνος, που θα του πέσει ο κλήρος, κάθεται σ' ένα скаμνί ή στέκει σκυφτός και βάζει το δεξί του χέρι κάτω απ' την αριστερή μασχάλη του, κρατώντας την παλάμη ανοιχτή προς τα πάνω, ενώ με το αριστερό του χέρι κρατάει κλειστά τα μάτια του. Οι άλλοι παίκτες στέκονται προς τα αριστερά του κι ένας απ' αυτούς τον πλησιάζει και του κτυπά την ανοιχτή παλάμη κι ύστερα απομακρύνεται, τρέχοντας μαζί με τους άλλους, που ὅλοι χοροπηδούν γύρω του και στριφογυρίζουν το δάχτυλό τους φωνάζοντας: «Μπιζ!», ὅπως κάνει η μέλισσα. Αυτός που τα φυλάει, πρέπει να μαντέψει ποιος τον κτύπησε. Αν τον ανακαλύψει, τότε αυτός παίρνει τη θέση του, ειδημή το παιχνίδι συνεχίζεται κατά τον ίδιο τρόπο.

[ΠΗΓΗ](#)

---2---

22 ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἷς τῶν ὑπηρευτῶν παρεστηκῶς ἔδωκε **ράπισμα** τῷ Ἰησοῦ εἰπὼν· Οὕτως ἀποκρίνη τῷ ἀρχιερεῖ;

Κατά Ιωάννην 18.22

---3---

## Αντιθέσεις στα τροπάρια

### Κύματι θαλασσης



Κύματι θαλάσσης, τὸν κρύψαντα πάλαι, διώκτην τύραννον, ὑπὸ γῆς ἔκρυψαν, τῶν σεσωσμένων οἱ Παῖδες· ἀλλ' ἡμεῖς ὡς αἱ Νεάνιδες, τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν. Ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται.

Υπαινίσσεται την διάβαση της Ερυθράς θάλασσας μόνον από Ιουδαίους. Όταν δοκίμασαν να περάσουν οι διώκοντες Αιγύπτιοι πνίγηκαν! Η αντιθεση: οι απόγονοι των σωσμένων έθαψαν τον υιο του πατρός.

Στην εικονα ο Γιούλ Μπρύνερ, **διώκτης τύραννος**, από τις "10 Εντολές"

### Αντί του μάννα χολήν

«Τάδε λέγει Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις· Λαός μου, τί ἐποίησά σοι ἢ τί σοι παρηνώχλησα; τοῦς τυφλοῦς σου ἐφώτισα, τοῦς λεπρούς σου ἐκαθάρισα, ἄνδρα ὄντα ἐπὶ κλίνης ἠνωρθωσάμην. Λαός μου, τί ἐποίησά σοι, καὶ τί μοι ἀνταπέδωκας; **Ἀντί τοῦ μάννα χολήν**· ἀντί τοῦ ὕδατος ὄξος· ἀντί τοῦ ἀγαπᾶν με σταυρῶ με προσηλώσατε. Οὐκέτι στέγω λοιπόν· καλέσω μου τὰ ἔθνη κάκεινα με δοξάσουσι σὺν τῷ Πατρί καὶ τῷ Πνεύματι· κάγώ αὐτοῖς δωρήσομαι ζωὴν τῆν αἰώνιον».

Αντιφωνα Μ. Πεμπτης - Αντιφωνον ιβ

Οὓς ἔθρεψε τὸ μάννα, ἐκίνησαν τὴν πτέρναν, κατὰ τοῦ εὐεργέτου.  
Οὓς ἔθρεψε τὸ μάννα, φέρουσι τῷ Σωτῆρι, χολήν ἅμα καὶ ὄξος.

Από το Λατινικό *servientem*, αιτιατική του *serviens*, μετοχής ενεστώτος του *servire* «υπηρετώ». Ιταλικά *sergente* που μας έδωσε επώνυμα Σαργέντης, Σαρτζετάκης

## ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

### [1]

#### **ΜΠΑΤΣΟΙ είναι και οι χωροφυλακες;**

Δεν τεκμηριώνεται κάπου ποιοι ακριβώς ήταν οι μπάτσοι. Συμπεριλάμβανε ο όρος και τους χωροφύλακες; Πιθανότατα όχι.

Το τραγουδάκι «[Τούτοι οι μπάτσοι που 'ρθαν τώρα](#)» σε κάποια παραλλαγή του λειεί :

Μπάτσοι και χωροφυλάκοι,  
μας ξυρίσαν το μουστάκι  
μάγκες πιάστε τα γιοφύρια,  
( να μην έχουμε τα ίδια ) "

Αντιδιαστέλλει χωροφυλάκους από τους μπάτσους (αστυφύλακες). Ο επόμενος στίχος όμως καθίσα το τραγούδι ιστορικά απαράδεκτο γιατί το ξύρισμα του μουστακιού γίνονταν στους κουτσαβάκηδες από την Αστυνομία, υπό τον Μπαϊρακτάρη. (βλ. διαπόμπευση, παρ. 12 Διαπομπευτική κουρά στους νεώτερους χρόνους και στα ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ λ. [μάγκας](#) . Η δράση της χωροφυλακής περιοριζονταν στην ύπαιθρο, την επαρχία και όχι στα αστικά κέντρα όπου υπήρχαν οι ρεμπέτες, χασικλήδες, μάγκες κουτσαβάκηδες και οι λοιποί. Οι χωροφυλακές χαστούκιζαν μεν αλλά η δραστηριότητα τους δεν ήταν η διάλυση οχλοκρατικών εκδηλώσεων ή η δίωξη ναρκωτικών. Δεν είχαν γκλοπς (βάκλον, μπατόν, batton, baculus). Συμπέρασμα: άλλο ο μπάτσοι (αστυφύλακες) και άλλο οι χωροφύλακες. Τώρα πια η Χωροφυλακή ενσωματώθηκε στην «ΕΛ.ΑΣ» ... και η Ελλάς εξακολουθεί να έχει τα μαύρα χάλια της .

Ο Μπαϊρακτάρης πέρασε και στην γλωσσα των κιναιδων , τα καλιαρντά, όπου η φράση «**άβέλω μπούτ Μπαϊρακτάρη**» σημαίνει τιμωρώ σκληρά (επί λέξει : γίνομαι πολύ Μπαϊρακτάρης). Ο Μπαϊρακτάρης υπήρξε άστυνομικός διευθυντής 'Αθηνών κατά τήν περίοδο 1893-1897. (υπάρχει και ρήμα μπαϊρακταρίζω).

9798 : ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ : ΚΑΛΙΑΡΝΤΑ

## Βιβλιογραφία

145 Η. C. HONY: TURKISH - ENGLISH DICTIONARY

1083 ΝΙΚΟΛΑΣ ΑΡΓΥΡΗΣ -ΛΕΞΙΚΟ ΣΠΑΝΙΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

196 Hofmann - ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

218 HENRIETTE WALTER: Η ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΤΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ:ΕΝΑΛΙΟΣ:1994

1136 ΦΥΤΡΑΚΗΣ - ΜΕΙΖΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ

441 ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΦΛΩΡΟΣ - ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ -ΛΙΒΑΝΗΣ -1980

131 Γ. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ - ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ -ΚΕΝΤΡΟ ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑΣ - 1966

9612 : HELEN NICOLSON - WAYNE REYNOLDS : KNIGHT TEMPLAR :OSPRAY PUBLISHING :2004

9904: ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΛΥΔΟΣ: De magistratibus populi Romani :ΠΑΝ. ΑΙΓΑΙΟΥ

9798 : ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ : ΚΑΛΙΑΡΝΤΑ